

Факултет ГЕОГРАФСКИ

.....
(Број захтева) 274

(Датум) 29. 03. 2012. године

Образац 1.
УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
Веће научних области
грађевинско-урбанистичких наука
Београд, Студентски трг 1

ЗАХТЕВ

За давање сагласности на предлог теме докторске дисертације

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду ("Гласник Универзитета" број 131/06) дате сагласност на предлог теме докторске дисертације:

"ГЕОЕКОЛОШКА ЕВАЛУАЦИЈА ПРИРОДНИХ ПОТЕНЦИЈАЛА РАВНЕ ПЛАНИНЕ И ПАЉАНСКЕ КОТЛИНЕ У ФУНКЦИЈИ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА"

(пун назив предложене теме докторске дисертације)

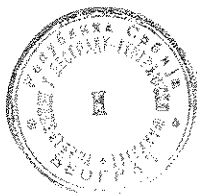
НАУЧНА ОБЛАСТ: **ГЕОПРОСТОРНЕ ОСНОВЕ ЖИВОТНЕ
СРЕДИНЕ**

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

1. Име, име једног од родитеља и презиме кандидата: **Мр Јелена (Боро) Голијанин**
2. Назив и седиште факултета на коме је стекао високо образовање: Филозофски факултет Источно Сарајево
3. Година дипломирања: 2005.
4. Назив магистарске тезе кандидата: "МОРФОГРАФСKE КАРАКТЕРИСТИКЕ ТЕРЕНА ЈАХОРИНЕ У ФУНКЦИЈИ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА".
5. Назив факултета на коме је магистарска теза одбрањена: Филозофски факултет Источно Сарајево
6. Година одбране магистарске тезе: 2010.

Обавештавамо вас да је Наставно-научно веће Географског факултета
(назив надлежног тела факултета)

на седници одржаној 27. марта 2012. године размотрило предложену тему и закључило да је тема подобна за израду докторске дисертације.

ВД ДЕКАНА ФАКУЛТЕТА

Др Мирољуб Миљинчић

Прилог:

1. Предлог теме докторске дисертације са образложењем.
2. Акт надлежног тела факултета о подобности теме за израду докторске

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ГЕОГРАФСКИ ФАКУЛТЕТ
Број 274
Датум: 29. март 2012. год.

На седници Наставно-научног већа Географског факултета Универзитета у Београду, одржаној 27. марта 2012. године, донета је

ОДЛУКА

О усвајању Извештаја Комисије о оцени испуњености услова и оправданости предложене теме за израду докторске дисертације кандидата мр Јелене Голијанин под насловом: **"ГЕОЕКОЛОШКА ЕВАЛУАЦИЈА ПРИРОДНИХ ПОТЕНЦИЈАЛА РАВНЕ ПЛАНИНЕ И ПАЉАНСКЕ КОТЛИНЕ У ФУНКЦИЈИ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА"**. За ментора при изради докторске дисертације именован је др Мирољуб Милинчић, ванредни професор Географског факултета у Београду.

Предложена тема за израду докторске дисертације се доставља Већу научних области Универзитета у Београду на даљи поступак.

В.Д. ДЕКАНА

Проф. др Мирољуб Милинчић

ПОДАЦИ О МЕНТОРУ

За кандидата: мр ЈЕЛЕНЕ ГОЛИЈАНИН

Име и презиме ментора: др Мирољуб Милинчић
Звање: ванредни професор

Списак радова који квалификују ментора за вођење докторске дисертације:

1. Miroљub Milinčić, Tijana Đorđević (2011) *Management of Spring Zones of Surface Water - The Prevention of Ecological Risks on the Example of Serbia and South Eastern Europe*, Proceedings of the International scientific conference „Understanding and Managing Threats to the Environment in South Eastern Europe“ (Meško, Dimitrijević & Fields, eds.), NATO Science for Peace and Security Series C: Environmental Security, Springer Netherlands, pp. 225-249
2. Zlatković S., Šabić D., Milinčić A.M., Knežević-Vukčević Jelena, Stanković S. (2010) *Geographical and biological analysis of the water quality of Bovan lake, Serbia*, Arch. Biol. Sci., Belgrade, 62 (4), 1083-1087.
3. Dejan Šabić, Miroљub Milinčić, Milica Pecelj, Danimir Mandić, Jelena Pecelj, Mila Pavlović, Dragica Živković, Jovan Plavša, Milovan Pecelj (2010) *Geoecological Importance of Wetlands Transformation into Agricultural Landscape: Example of Pančevački Rit in Serbia*, Proceedings of 8th WSEAS International Conference on Environment, Ecosystems and Development (EED '10), Athens, Greece, pp. 202-205.
4. Milovan Pecelj, Miroљub Milinčić, Danimir Mandić, Milica Pecelj, Dejan Šabić, Jelena Pecelj, Bogdan Lukić (2010) *New Technologies In Transforming Natural Hazards To Hydro-Technical Object*, Proceedings of 7th WSEAS International Conference on Engineering Education (EDUCATION '10), Corfu Island, Greece, pp. 378-381.
5. Snežana Vujadinović, Dejan Šabić, Sanja Stojković, Miroљub Milinčić (2011) Years of refugee life in Serbia – challenges for a new beginning: stay or return home? Trames, 15(65/60), 3, Estonian Academy Publishers, p.p. 235–258.
6. B. P. M. Ćurčić, T. Radja, R. N. Dimitrijević, S. E. Makarov, and M. Milinčić (2011) *A new cave pseudoscorpion from Serbia* (Pseudoscorpiones, Chthoniidae) Arch. Biol. Sci., Belgrade, 63 (4), 1257-1263.
7. Pecelj Milovan, Mandić Danimir, Milinčić A. Miroљub, Pecelj Milica, Pecelj Jelena (2010) *Informational Technology in Teaching Geography and Exploring Orlovača Cave*, Proceedings of 6th WSEAS International Conference on Educational Technologies (EDUTE '10), Kantaoui-Sousse, Tunisia, pp. 53-57.
8. Božidar P. M. Ćurčić, R. N. Dimitrijević, T. Radja, Nina B. Ćurčić, Miroљub A. Milinčić (2010) *Chthonius (Chthonius) onaei n. sp. (Chthoniidae, Pseudoscorpiones), a new epigean species from Croatia*, Arch. Biol. Sci., Belgrade, 62 (2), pp. 495-500.
9. B. P. M. Ćurčić, J.-M. Lemaire, S. B. Ćurčić, R. N. Dimitrijević, Miroљub A. Milinčić, M. Pecelj (2010) *Two new epigean pseudoscorpions (Neobisiidae, Pseudoscorpiones) from the Maritime Alps, France*, Arch. Biol. Sci., Belgrade, 62 (3) pp. 829-834.
10. B. P. M. Ćurčić, T. Rada, R. N. Dimitrijević, S. B. Ćurčić, and M. A. Milinčić (2010) *A new troglobitic pseudoscorpion (Pseudoscorpiones, Neobisiidae) from Istria, Croatia*, Arch. Biol. Sci., Belgrade, 62 (4), 1245-1250.

11. Pecelj Milica, Pecelj Milovan, Mandić Danimir, Pecelj Jelena, Milinčić Miroljub, Tošić Dragutin (2010) *Informational Technology in Bioclimate analysis of Banja Luka for tourism recreation*, Proceedings of 9th WSEAS International Conference on Telecommunications and Informatics (TELE-INFO '10), Catania, Italy, pp. 35-39.
12. Milica Pecelj, Milovan Pecelj, Danimir Mandić, Jelena Pecelj, Snežana Vujadinović, Velimir Šećerov, Dejan Šabić, Mirjana Gajić, Miroljub Milinčić (2010) *Bioclimatic Assessment of Weather Condition for Recreation in Health Resorts*, Proceedings of 8th WSEAS International Conference on Environment, Ecosystems and Development (EED '10), Athens, Greece, pp. 211-214.

Заокружити одговарајућу опцију (А, Б, В или Г):

А) У случају менторства дисертације на докторским студијама у групацији техничко-технолошких, природно-математичких и медицинских наука ментор треба да има најмање три рада са SCI, SSCI, AHCI и SCIE листе, као и Math-Net.Ru листе.

Б) У случају менторства дисертације на докторским студијама у групацији друштвено-хуманистичких наука ментор треба да има најмање три рада са релевантне листе научних часописа (Релевантна листа научних часописа обухвата SCI, SSCI, AHCI и SCIE листе, као и ERIH листу, листу часописа које је Министарство за науку класификовало као M24 и додатну листу часописа коју ће, на предлог универзитета, донети Национални савет за високо образовање. Посебно се вреднују и монографије које Министарство науке класификује као M11, M12, M13, M14, M41 и M51.)

В) У случају израде докторске дисертације према ранијим прописима за кандидате који су стекли академски назив магистра наука ментор треба да има пет радова (референци) које га, по оцени Већа научних области, квалификују за ментора односне дисертације.

Г) У случају да у ужој научној области нема квалификованих наставника, приложити одлуку Већа докторских студија о именовању редовног професора за ментора.

Датум, 29. 03. 2012.

В.Д. ДЕКАНА

Проф. др Миролjub Милинчић

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ГЕОГРАФСКИ ФАКУЛТЕТ
НАУЧНО НАСТАВНОМ ВЕЋУ
Студентски трг 3/III, Београд

На седници Научно-наставног већа Универзитета у Београду - Географског факултета, одржаној 29. фебруара 2012. године, именовани смо у Комисију за оцену испуњености услова - подобности кандидаткиње **мр Јелене Голијанин** (девој. **Живковић**) и оправданости предложене теме докторске дисертације под насловом **Геоколошка евалуација природних потенцијала Равне планине и Паљанске котлине у функцији одрживог развоја**. У састав Комисије именовани су: др Мирољуб А. Милинчић, ванр. проф. Универзитета у Београду - Географског факултета, др Мирослав Р. Пецељ, ред. проф. Универзитета у Београду - Географског факултета, др Мишко Милановић, доцент Универзитета у Београду - Географског факултета и др Горан Трбић, ванр. проф. ПМФ у Бањалуци. На основу увида у документацију коју је кандидаткиња приложила и на основу познавања њеног научног, стручног и педагошког рада, а према општим и посебним нормативним актима Универзитета у Београду и Географског факултета у Београду именовани чланови Комисије подносе Научно-наставном већу Географског факултета Универзитета у Београду следећи:

ИЗВЕШТАЈ

1. БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ

Мр Јелена Голијанин рођена је 05. јуна 1982. године у Сарајеву. Основну школу је похађала у Сарајеву, Вогошћи и Плужинама (Црна Гора), а средњу Машинско-техничку школу завршила је у Власеници 2000. године. Студије географије уписала је школске 2000/2001. године на Филозофском факултету у Источном Сарајеву, на коме је и дипломирала у јуну 2005. године, са средњом оценом 8,44 и стекла звање професор географије. Дипломски рад је урађен на тему **Туристичко-географске карактеристике Пивске регије**, под менторством проф. др Горана Јовића и оцењен је оценом десет. На истом факултету школске 2005/2006. године уписује последипломске студије, смер туризам и екологија. Испите и обавезе предвиђене наставним планом и програмом последипломских студија завршава маја 2008. године са просечном оценом десет. Магистарску тезу под насловом **Морфографске карактеристике терена Јахорине у функцији одрживог развоја** одбранила је 02.12.2010. године, на Филозофском факултету Универзитета у Источном Сарајеву, чиме је стекла звање магистра туризма и екологије. Магистарску тезу је радила под менторством др Милутина А. Љешевића, ред. проф. Географског факултета у Београду (чланови комисије проф. др Чедомир Црногорац и доц. др Горан Мутабија).

Школске 2005/2006. године ангажована је као сарадник у настави, на предмету Основи геологије. Поред тога обављала је и дужност секретара Одсека за географију, до марта 2008. године. Октобра 2006. године изабрана је у звање асистента за ужу научну област **Физичка географија** на тадашњем Одсеку, а данашњој Катедри за географију, Филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву. После одбране магистарског рада, током марта 2011. године изабрана је у звање вишег асистента за ужу научну област **Физичка географија**, на Катедри за географију Филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву. Као виши асистент ангажована је на извођењу вежби из већег броја предмета на Студијском програму за наставу географије и на Студијском програму за туристичку географију. Изводи вежбе из уже научне области Физичка географија, али и поверених предмета других ужих научних области (издвајамо предмете: Основи геологије, Геоморфологија, Палеогеографија, Регионална географија ваневропских континената, Туристичке регије света, Туристички потенцијали и валоризација).

Учествовала је на међународном геоеколошком кампу Липово 2011, Црна Гора, као предавач и представник Катедре и Факултета. Објавила је више научних и стручних радова из области Физичке географије, као и других сродних области. Учесник је више конгреса, симпозијума и семинара из области географије, геоекологије и одрживог развоја. Области научног интересовања су јој физичка географија, животна средина и географски информациони системи. Служи се енглеским језиком и добро познаје рад на рачунару, програмски пакети из области ГИС технологија (ArcGIS, GeoMedia) као и технике израде дигиталних карата и техника обраде и тумачења сателитских снимака. Удата је и мајка је једног детета.

2. БИБЛИОГРАФИЈА

- Говедар З., Голијанин Ј., Марковић С. (2007), *Дендрохронолошка истраживања развоја стабала смрче (Picea abies L.) на Јахорини*, Зборник радова са научног скупа „Србија и Република Српска у регионалним и глобалним процесима“, Географски факултет Универзитета у Београду и ПМФ Универзитета у Бањалуци, 289-298.
- Краншник В., Голијанин Ј., Михајловић М., Тунгуз Б. (2007), *Насеље Улог – антропогеографски развој*, Зборник радова са научног скупа „Србија и Република Српска у регионалним и глобалним процесима“, Географски факултет Универзитета у Београду и ПМФ Универзитета у Бањалуци, 555-564.
- Голијанин Ј., Говедар З. (2007), *Нека од основних начела дендроклиматологије*, Радови Филозофског факултета, свеска број 9, књига 2, Пале, 275-287.
- Љешевић М., Голијанин Ј. (2008), *Управљање природним предјелима у граду*, Радови Филозофског факултета, свеска број 10, књига 2, Пале, 163-175.
- Голијанин, Ј. (2009), *Геоморфолошки метод за одређивање нивоа апланације континената*, Зборник радова са научног скупа „Наука и настава на Универзитету“, Филозофске и природно-математичке науке, Пале, 483-493.
- Драшковић Б., Голијанин Ј. (2009), *Улога физичке географије у образовању*, Зборник радова са научног скупа „Наука и настава на Универзитету“, Филозофске и природно-математичке науке, Пале, 1-12.
- Голијанин, Ј. (2010), *Примјена ГИС-а у геоморфолошком картирању – примјер планине Јахорине*, Зборник радова са научног скупа „Интердисциплинарност и јединство савремене науке“, Филозофске и природно-математичке науке, Пале, 565-575.
- Golijanin, J. (2010), *Geoeколошке карактеристике вртача Ravne planine*, Zbornik radova sa Međunarodnog simpozijuma GEOECO 2010 – Geoeкологија - XXI vijek, teorijski i aplikativni zadaci, Žabljak (21-23.09.2010. god.), Nikšić, 518-524.
- Golijanin, J. (2011), *Morfometrijske odlike terena Jahorine u funkciji održivog razvoja, upotrebom GIS-a*, Zbornik radova sa Prve međunarodne konferencije o dostignućima u održivom razvoju (ICASUS) „Održivi razvoj i očuvanje biodiverziteta“, Banja Luka (13-14.05.2011. god.), 333 – 346.
- Golijanin, J. (2011), *Geoeological evaluation of Ravna Planina terrain in the function of winter tourism*, Journal of the Geographical Institute „Jovan Cvijić“ SANU, Beograd, 61 (2), 1-10.
- Golijanin, J., Lješević, M. (2011), *Digitalna analiza i evaluacija reljefa Jahorine u funkciji održivog razvoja*, Zbornik radova sa naučnog skupa Zaštita prirode u XXI vijeku, knjiga br.2, Žabljak (20-23.09.2011. god.), 787-794.
- Голијанин, Ј. (2011), *Геоеколошка евалуација рељефа Јахорине*, Зборник радова са Трећег конгреса Српских географа, ПМФ Универзитета у Бањалуци и Географски факултет Универзитета у Београду, Бања Лука. – рад прихваћен за штампу.
- Голијанин, Ј. (2012), *Анализа флувијалног рељефа на ширем простору Јахорине*, рад презентован на научном скупу поводом дана Филозофског факултета „Наука и идентитет“, Пале (21-22. мај 2011.) – рад прихваћен за штампу (Зборник излази у мају 2012.)
- Голијанин, Ј., Лукић, М. (2012), *Преображај викенд насеља и стање викендашких кретања на геопростору Пањанске котлине*, рад презентован на научном скупу са међународним учешћем „Проблеми и изазови савремене географске науке и наставе“, Географски факултет Универзитета у Београду, Копаоник (08-10. децембар 2011.) – рад предат на рецензију.

Учесће на научним скуповима, семинарима и симпозијумима

1. Међународни научни скуп: „Србија и Република Српска у регионалним и глобалним процесима“, Требиње, 07-09. јун 2007.
2. Међународни научни скуп: „Наука и настава на Универзитету“, Пале, 17-18. мај 2008.

3. Међународни научни скуп: „Интердисциплинарност и јединство савремене науке“, Пале, 23-24. мај 2009.
4. Међународни симпозијум: „Геоекологија - XXI вијек, теоријски и апликативни задаци“, GEOECO 2010, Жабљак – Никшић, 21-23. септембар 2010.
5. Међународни научни скуп: 2ND Serbian Geographers Congress, „Towards Europe“, Novi Sad, 10-11. december 2010.
6. Прва међународна конференција о достигнућима у одрживом развоју (ICASUS) „Одрживи развој и очување биодиверзитета“, Бања Лука 13-14. мај 2011.
7. Међународни научни скуп: „Наука и идентитет“, Пале 21-22. мај 2011.
8. Научни скуп са међународним учешћем „Заштита природе у ХХИ вијеку“, Жабљак 20-23.09.2011.
9. Трећи конгрес Српских географа са међународним учешћем, Бања Лука 12-13. октобар 2011.
10. Нучни скуп са међународним учешћем „Проблеми и изазови савремене географске науке и наставе“, Копаоник 08-10. децембар 2011.

3. НАУЧНА ЗАСНОВАНOST ПРЕДЛОЖЕНЕ ТЕМЕ

3.1. Проблем истраживања

Појаве и процеси у животној средини, а нарочито могућност њене одрживе валоризације су све значајније поље интересовања традиционалних и савремених фундаменталних и примењених геопросторних истраживања. Геоеколошки приступ и геоколошка евалуација простора омогућавају сагледавање континуитета међусобног деловања природних и друштвених комплекса и степен интензивности спрега, односно зависности од услова средине и утицаја на њу. Проблеми везани за геоеколошку евалуацију природних елемената и потенцијала простора су многоструки и сложени, истовремено су присутне и различите дилеме, а такође се актуелизују и бројна питања. Централни проблем тезе је провера и иновирање постојеће методологије вредновања геоеколошких компоненти простора у циљу детерминације искористивости површина за различите намене, инкомпорирајући сегменте планирања и заштите истраживаног геопростора. Такође, као доминантан проблем истиче се и коришћење већег броја различитих метода евалуације у сврху свеобухватне геоеколошке анализе, компарације и оцјене потенцијала истраживаног простора. Методолошки приступи квантитативне евалуације започети су 30-тих година 20 века када је кроз Њу Дил и пројекат Тенеси развијена методологија „Бетеле“ од стране Универзитета Харвард. Ова квантитативна евалуација простора је предходила великом мелиоративном и развојном пројекту у сливу Тенесија (TENNESEE VALLEY – TVA) на простору седам савезних држава САД-а (1933/35). Са усавршавањем рачунарске технике, програмских пакета, тематских и топографских карата, а посебно фактографског материјала даљинске детекције (информација блиска реалном времену) указале су се могућности обимније и сврсисходније примене различитих метода евалуације природних потенцијала.

Често је присутна пракса, да се на основу квази научних поставки, природни потенцијал, мањих или већих територијалних оквира, третира као „неискориштена шанса“ и „компаративна предност“ са „неограниченим могућностима“ и сл. Међутим, инвентаризација и евалуација (парцијална, комплетна и комплексна) елемената и фактора природних потенцијала у функцији различитих потреба валоризација упућују на сасвим другачији закључак. Заправо, ради се о све напрегнутијем систему (појединачно и кумулативно) стања елемената и фактора природних потенцијала, на једној и привредних активности, на другој страни. Зато се проблем уважавања елемената и фактора природних потенцијала у функцији трајне одрживе привредне активности намеће као императив.

За различите друштвене потребе и активности, по квантитету и квалитету, неопходно је извршити анализу и процјену вредности појединих елемената природних потенцијала средине, али и њихов синергетски утицај на поједине, условно диференциране, геокомплексе. Исто тако, неопходно је извршити и компарацију, како самих природних потенцијала тако и појединих територијалних целина, у смислу њихове употребљивости за поједине постојеће или потенцијално планиране активности. Због тога је валоризација посебно значајна, како за утврђивање оптималне намене појединих територија (еко-еко валоризација) тако и у смислу

предузимања одговарајућих мера санације, конзервације, проградације, уређења, ренатурализације и сл. Пошто је то, на одређен начин, задатак геоеколошког и просторног планирања ове методе имају изузетан значај и у овим делатностима.

Оцена вредности једне целине или неког њеног елемента зависи од низа детерминанти утицаја и формираних потреба, унутрашњих и спољних. Тешко је дефинисати шта је вредност кад су у питању природни потенцијали средине или један од њених елемената, нпр. рељеф. Она се тумачи на различите начине – да је средина вреднија ако је погоднија за живот људи или да има погодније ресурсе за различите видове коњукурне експлоатације. У науци још увек не постоје разрађена мерила универзалне евалуације и валоризације елемената природних потенцијала простора. Није установљен ранг значаја, а потом ни погодна разрада квантитативних и(ли) квалитативних поступака евалуације појединих елемената природних потенцијала. Поред одређених општих чинилаца евалуације природних потенцијала када је у питању геоеколошко, просторно или урбанистичко планирање, мора се водити рачуна и о другим факторима, као што су локација, изотелност, положај у односу на мрежу насеља, пространост итд. Са друге стране, избор оцењивачких поступака ће зависити од намене валоризације, обима захваћености проблема, величине изучаваног простора као и истраживачких могућности. Оцењивање средине у зависности од приступа је:

- а) елементарна валоризација,
- б) компонентно гранска валоризација,
- в) комплексна валоризација и
- г) атрибутивна валоризација и компарација.

Геоеколошка евалуација природних потенцијала подразумева вредновање геолошких, геоморфолошких, топо и микроклиматских, хидролошких, педолошких и биогеографских потенцијала, а за намене и делатности које се реално, по свом обиму, могу очекивати у конкретном простору (пољопривреда, насеља, инфраструктурни развој, спорт и рекреација).

3.2. Простор и предмет истраживања

Простор (140 km²) и предмет истраживања је дефинисан у предложеном наслову тезе. Суштински је значајна геоеколошка евалуација природних потенцијала, сложеног медел система са две орографски, морфолошки и функционално различите целине, Равне планине и Паљанске котлине у функцији планирања развоја и заштите на принципима одрживог развоја. Евалуација би се у првом реду усмерила ка полиморфном рељефу, наглашеног геодиверзитета, као основног феномена ширег простора Равне планине и Паљанске котлине, али и другим релевантним ресурсима и условима природне средине. Природни потенцијали дефинисаног простора су неуједначено и генерално недовољно истражени, али у основи поседују добре предиспозиције за унапређење постојећих и развој нових, еколошки прихватљивих, привредних делатности. Комплексна геоеколошка евалуација природног потенцијала би омогућила сагледавање оптималних могућности искоришћавања природне основе простора на основама очувања његовог еколошког и економског капацитета. Добијени резултати би се користили за дефинисање рангова приоритета и лоцирање најпогоднијих садржаја за поједине привредне делатности.

Равна планина представља карстификовану планинску површ, на североистоку пространог масива Јахорине, смештеног југоисточно од Сарајева. Структурну форму су предодредили радијални покрети који су је одвојили од осталих делова планине, формирајући пространу висораван која се степенасто спушта према Паљанској котлини. Налази се између 43°43'29" и 43°48'49" северне географске ширине и између 18°31'47" и 18°42'32" источне географске дужине по Гриничу. Истраживано подручје припада територији општине Пале, тј. налази се у склопу веће територијално-административне јединице града Источно Сарајево. Општинско средиште Пале (16.500 становника) смештено је на простору Паљанске котлине и представља значајно урбано средиште, тј. важан нуклеус развоја ширег подручја Сарајевско-Романијске регије.

Равна планина припада Динарском планинском систему, тачније унутрашњим динаридима. Одликује се сложеном орографском структуром у којој доминира пространа карстна површ, просечне апсолутне висине 1300 m. На крајњем југозападном делу површи налази се највиша тачка истраживаног простора, врх Зелена главица (1640 m), док је најнижа

тачка лоцирана на ушћу Грабовице у Прачу код Подграба (740 m). Висинска амплитуда истраживаног простора је 900 m, а средња висина терена 1190 m. Површина ужег простора Равне планине је 80 km². Поред централног, типично планинског дела, у раду ће бити обрађен и шири обод подножја планине.

Услед геолошке грађе терена где доминирају тријаски кречњаци те тектонског склопа, на Равној планини су заступљени бројни површински и подземни крашки облици рељефа. Највиши делови су безводни, без површинских речних токова. У рубном појасу су развијени плувијални, гравитациони и флувијални облици рељефа. Највећи део простора Равне планине улази у састав заштићеног подручја Јахорине под називом Заштићени пејзаж „Јаворина“ које обухвата површину од 115,47 km² (Регулациони план „посебног подручја Јахорина“, 2008).

Између Равне планине на југу и обронака Романије на сјеверу, у простору сливова Паљанске и Мокрањске Миљацке, налази се простор Паљанске котлине. Полигенетског је порекла, спуштен раседима у односу на околне позитивне морфоструктуре простора, и представља ерозивно проширење Паљанске Миљацке и њених притока. Паљанска котлина се може поделити на две веће морфолошке целине, на северу је то простор тзв. Пустопоља (простор ерозивног проширења Мокрањске Миљацке), а на југу је то Паљанска котлина у ужем смислу (простор ерозивног проширења Паљанске Миљацке). Будући да између ових целина нема изражених орографских баријера, простор се може посматрати као шири јединствен простор Паљанске котлине. Површина котлине износи 60 km², а надморска висина се креће од 595 до 1000 m.

Литолошки склоп терена Паљанске котлине је комплексан и чине га кварц-лискуновити пешчари са ретким прослојцима глинаца („сарајевски пјешчари“) који представљају хидрогеолошке изолаторе, а у повлати леже светло-сиви банковити до масивни кречњаци и доломитични кречњаци. Као посебност, истиче се појава бигра (седре) који се исталожио у речном кориту и условио настајање неколико слапова (релативне висине 5-7 m), као и пећина Шпила на извору Мокрањске Миљацке, која се према новијим истраживањима сматра најдужом пећином у БиХ.

Унутар котлине активни су процеси акумулације захваљујући тенденцији спуштања морфоструктуре. Алувијална равна Паљанске Миљацке достиже на појединим профилима максималну ширину до 250 m. Од осталих акумулативних облика заступљени су пролувијални наноси и плавине. Низводно од котлине Паљанска Миљацка усеца клисуру у кречњацима тријаса, вишеструко повећавајући градијент пада тока.

3.3. Циљеви и задаци истраживања

Тема докторске дисертације „Геоеколошка евалуација природних потенцијала Равне планине и Паљанске котлине у функцији одрживог развоја“ има широко постављен и сложен задатак и циљ. Основни циљ рада је двојног карактера – теоријског и емпиријског. Тежиште истраживања је експлицитно наведено у наслову теме са циљем да се укаже на потребу и нужност конципирања основних принципа и изналагања модела геоеколошке евалуације природних потенцијала дефинисаног простора у функцији одрживог развоја.

Циљеви и задаци рада треба да, дефинисањем теоријског концепта, у свеобухватном аналитичко-синтетичком сагледавању и оцењивању свих релевантних фактора, научно провереном методологијом, остваре рационалан приступ проблематици геоеколошке евалуације. Полазни циљ у раду огледа се у изналагању најпогодније методологије валоризације геоеколошких својстава двају морфолошких и по потенцијалима (ресурсима и условима) различитих просторних целина (Равне планине и Паљанске котлине), са два становишта – методолошко научног и апликативног.

Научно-методолошки циљ се огледа у детерминацији метода вредновања елемената простора и његових појединих делова у сврху намене за различите облике валоризације, а све у сврху планирања квалитетнијег, у првом реду, комплементарног интегралног привредног развоја и заштите истраживаног геопростора.

Апликативни циљ овако конципираног истраживања је у томе што ће добијени резултати дати објективну слику испољавања утицаја различитих облика појава и процеса на намену и

заштиту појединих просторних целина. Истраживани простор Равне планине и Паљанске котлине, уз Јахорину, је најперспективније подручје за планирање развоја туризма али и осталих привредних делатности те се у многим студијама развоја назначава као потенцијални „мотор“ развоја Сарајевско-Романијске регије и источног дела Републике Српске. Зато би се резултати овог рада могли веома добро применити у свим сегментима планирања и пројектовања.

Задачи истраживања проистичу из унапред утврђеног предмета проучавања и научно проверених чињеница из литературе, статистичких и катастарских извора, сетова карата (орохидрографских, топографских, геолошких, педолошких, хидрогеолошких), снимака и увида у стање на терену. Основни задатак рада је да развије логички модел евалуације и да га тестира на овом сложеном просторном модел систему природних потенцијала. Метод бонитације представља веома користан приступ анализе и оцене погодности геопростора и све се више примењује у планирању и валоризацији туристичких и рекреативних активности, али и у планирању пољопривреде, шумарства, саобраћајне инфраструктуре и других, за простор везаних активности. Овим методом дефинисаће градација погодности и ограничења простора за поједине делатности. Такође детерминисаће се простори који у геоеколошком погледу нису погодни за поједине намене.

Неопходно је добро проучити постојећу литературу како би се изнашла најповољнија решења за постојеће видове вредновања. Поред тога, у складу са предметом истраживања дефинисани су следећи задаци:

- детерминација линеарних граница простора Равне планине и Паљанске котлине – у морфолошком смислу,
- анализа физичко-географских и геоеколошких карактеристика истраживаног простора помоћу SWOT-TOWS – матричног модела,
- анализа локација и типова геоеколошких хазарда и процена њихових последица као и могућности предупређења и санације,
- примена ГИС технологије у процесу геоеколошке евалуације простора омогућиће да се сагледају опште, посебне и појединачне геоеколошке предиспозиције простора и диференцираних просторних подсистема,
- функционална евалуација геоеколошких елемената Равне планине и Паљанске котлине – за потребе различитих привредних грана,
- генерална евалуација (оцена) геоеколошких одлика природних потенцијала истраживаног простора уз детерминацију рангова приоритета и подршку просторном планирању, развоју и заштити. Генерална евалуација би подразумевала синтезну оценоу повољности простора за вишенаменско коришћење. На основу синтезне карте оценоу повољности простора за вишенаменско коришћење били би приказани само терени са најповољнијим условима за развој појединих делатности. То конкретно значи да би се претходно добијени резултати вредновања истраживаних целина (у функционалној евалуацији) искористили у генералној евалуацији, тачније искористили би се само ареали терена који су задобили највише оценоу.

Такође, један од важнијих задатака представља издвајање делова простора који су специфични по основу физичкогеографских одлика и на које би се требала обратити посебна пажња у смислу заштите од деградације и негативног природног и антропогеног деловања. Са друге стране, кроз одредбу осетљивости и рањивости геопростора дефинисаће се и ограничења изучаваног простора у смислу издвајања локација и зона које имају потенцијални ризик од појаве (природне и индуковане) могућих геохазарда.

4. ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ

Основна (радна) хипотеза од које се полази у изради докторске дисертације о евалуацији природних потенцијала, са посебним освртом на Равну планину и Паљанску котлину, као јасно дефинисану, а морфолошки, геоеколошки и функционално-поливалентну предеону целину, почива на чињеници објективног постојања сложеног система међузависности између елемената и фактора природне основе и одрживог развоја. Будући да се проучавани простор налази у привредно слабије развијеном делу Републике Српске а да, са друге стране, поседује значајне

повољне физичкогеографске и друштвеногеографске карактеристике за развој, јавила се оправдана потреба за реализацијом квалитативне и квантитативне евалуације, у првом реду геоеколошких, компоненти простора. То вредновање (евалуација) омогућило би успостављање квалитетнијег планирања развоја и заштите овог простора, али и шире регије.

Циљ је да се на основу квалитативне и квантитативне валоризације постигне што већа објективност евалуације природних потенцијала, али и унапреди теоријски оквир и апликативност примењених метода. Такође, резултати евалуације треба да омогуће детерминисање просторних подсистема и приоритетних (основних, комплементарних, кооперативних) делатности које би биле најпогодније, нарочито у погледу интеграције циљева одрживог (еко-еко развоја) развоја.

Радна хипотеза докторске дисертације базирана је на претпоставци да је применом метода квалитативног и квантитативног геоеколошког вредновања и ГИС технологија, могуће провести квалитетну евалуацију природних потенцијала простора, те извршити детаљну анализу и компарацију, могућности одрживог развоја. Синтезни резултати, а имајући у виду реалне потребе, омогућиће да се, на самом крају, детерминишу простори са различитим нивоима погодности за реализацију одређених привредних делатности, наравно са становишта одрживог коришћења простора. Уопштено, детаљно познавање својстава и могућности природних потенцијала значајано је са аспекта сагледавања тренутних и будућих развојних потреба, кроз одрживо коришћење ресурса и услова простора. Нпр. енергија рељефа, експозиција падина, вертикална и хоризонтална рашчлањеност терена, климатски услови, биогеографска обележја и др. својства представљају факторе и модификаторе развоја (квантитативног и квалитативног) за пољопривреду, туризам, спорт, рекреацију, саобраћај и друге активности и потребе становништва. На основу геоеколошке евалуације могуће је и сагледати међуутицаје физичкогеографских елемената на појединим деловима истраживаног простора, а који су погодни за специфичну привредну валоризацију која је до сада била запостављена.

Подхипотезе

- Територија Равне планине и Паљанске котлине представља простор са веома разноликим природним потенцијалима које је могуће боље искористити како за локалну заједницу тако и за развој Сарајевско-романијске регије;
- Методе евалуације природних потенцијала на бази примене даљинске детекције и ГИС технологија могу дати објективне квантитативне показатеље вредновања;
- И поред релативно развијене путне мреже и отворености (доступности) овог простора природни потенцијали су слабо валоризовани;
- Претпоставка је да се на бази добре евалуације искоришћеност простора и природних потенцијала може увећати и више пута од досадашњег;
- Очекује се да на овако разуђеном простору, са различитом геолошком структуром, вертикалном и хоризонталном рашчлањеношћу, различитим типовима и квалитетом земљишта може да се обезбеди полифункционално и поливалентно коришћење.

5. МЕТОДЕ, ПОСТУПЦИ И ИНСТРУМЕНТИ ИСТРАЖИВАЊА

Сагласно са циљем и задатком истраживања, а у оквиру постављене хипотезе, истраживање ће бити изведено методом теоријске анализе и емпиријско-неексперименталном методом. Метода теоријске анализе ће се превасходно користити у стварању теоријске основе истраживања са циљем да се теоријски расветли проблем истраживања. Она подразумева анализу студија, монографија, научних радова, стручних чланака, речника, који су у непосредној или посредној вези са питањем које је предмет овог истраживања. Ова метода ће бити коришћена и у фази интерпретације резултата истраживања и теоријским разматрањем проблема који се истражује. Емпиријско-неекспериментална метода подразумева емпиријско истраживање, с циљем да се прикупе чињенице о стварности, да се анализирају и утврде корелације међу показатељима. Резултати до којих се дође компарираће се како међусобно, тако

и са сазнањима добијеним методом теоријске анализе. За прикупљање чињеница, мишљења и ставова биће одабрани истраживачки поступци анкетирања и интервјуисања.

Обзиром да не постоји стандардизован инструмент у овој области, и обзиром на природу истраживачког проблема, истраживачки инструменти ће бити делом самостално конструисани, а делом преузети од других аутора и адаптирани за конкретно истраживање. У овом раду највише простора посветиће се развоју модела вредновања геоеколошких фактора природног комплекса – конкретно вредновању: рељефа, водних својстава, климатских потенцијала, педолошког покривача и биогеографских ресурса. Са те стране између већег броја метода вредновања (методи бонитације), изабраће се најпогоднији метод за истраживани простор, који ће се усавршити за конкретно истраживање.

- *Метод бонитације (бонитизације)* – У раду ће се највише примењивати методе квантитативног вредновања простора. Под појмом квалитативне одредбе и оцене средине подразумева се доношење закључака о томе да ли, и у ком степену, нека средина или неки елемент одговара одређеној намени, или пак утврђивање којој је намени најподеснија нека целина (површина) или територија. Квантитативно оцењивање вредности елемената и комплекса животне средине се заснива на упоређивању количина и димензија елемената. Метод бонитације се у основи састоји у давању бројчане вредности (бонитета) за одговарајућа својства неког од природних елемената. Приликом бонитирања веома је важна скала бонитета, јер се преко ње утврђују односи у оквиру „вредности“ просторне целине. Што се више обележја узме у обзир, резултат је бољи (закон великих бројева). Као резултат бонитацијског поступка добиће се карте оптималне намене површина. Оне у ствари представљају просторни приказ квалитативних разлика терена у склопу простора који је оцењиван. Употребом овог метода могуће је извршити и процену стања деградације изучаваног простора. Квантитативно вредновање се може заснивати на следећим показатељима:
- Вредновање одредивих величина, које се могу одредити на бази карата авионских снимака и сл. (нагиб, вертикална и хоризонтална рашчлањеност, експозиција терена и сл.);
- Вредновање упоредивих својстава појединих површина, када се најпре успоставља скала вредности, а та скала може бити у квантитативним показатељима (проценти, индекси, редови и сл.). Ово вредновање се везује за атрибутивна обележја простора.

Да би се у евалуацији природних потенцијала средине избегли недостаци произведени субјективношћу и нејединственошћу критеријума оцењивања, прибегава се објективизацији метода и поступака оцењивања вредности и намене површина, објеката и елемената средине. То се постиже на тај начин што се квалитативна обележја елемената и компоненти средине бонификују и исказују бројчаним величинама. Унапред утврђени критеријум вредновања елиминише субјективност јер критеријуми оцене важе за све истраживаче без изузетка и у сваком времену. Ови поступци су веома важни код планирања и прогнозирања уређења простора и унапређења средине, јер свака прогноза или план морају почивати на што је могуће објективнијој оцени вредности издвојених делова (површина) одређеног простора.

- Поред општих метода бонитације, размотриће се и други сродни методи евалуације као што су примењени геоеколошки методи, познати као ЛАНДЕП (*Landscape Ecological Planning*). Те низ других метода као што је *метод релативног вредновања рељефа*, „*Project-specific*“ *evaluation models* и „*Non-specific*“ *evaluation models* (Bjorklund G.)...

Поред поменутих, методе које ће се примењивати за реализацију овог истраживања су:

- Аналитичко-синтетичке методе – квантитативна анализа простора подразумева утврђивање геоеколошких појава и процеса помоћу бројчаних параметара. За потребе овог рада биће урађене и анализирани хипсометријска карта, карта нагиба терена, карта експозиције терена, карта хоризонталне рашчлањености, карта вертикалне рашчлањеност рељефа, карта закривљеност падина исл. Извршиће се физичкогеографска анализа простора који је предмет истраживања. Детерминисаће се и релевантни фактори и чињенице које су од мањег или већег значаја за сагледавање постављеног проблема. Синтетички метод представља завршни део аналитичког рада. Синтеза би требало да омогући уочавање веза између појединих анализираних изолованих параметара који утичу на испитивани процес, а које ће резултирати доношењем одређених закључака.

- Метод компарације – предпоставља поређење добијених резултата са другим сличним или различитим резултатима. У раду ће се провести компарација добијених резултата евалуације две морфолошки различите целине – планина и котлина. У том смислу анализираће се оправданост коришћења појединих параметара, односно њихова валидност.
- Метод корелације – подразумева упоредно извођење закључака о узајамним односима појединих географских фактора.
- Математичко-статистичке методе – послужиће за анализу расположивих морфометријских, климатских и хидролошких података.
- ГИС технологије – користиће се као основни алат у раду. Анализа дигиталног модела терена применом ГИС алата и поступака, и њима су придружене поједине квалитативне особине терена (густина вегетационог покривача, типови тла, геолошка подлога, речна мрежа,...). Већи број дигитализованих и векторисаних топографских карата Р 1:25.000 (еквидистанца 10 m) и Р 1:50.000 (еквидистанца 20 m) послужиће за израду дигиталног елевационог модела (DEM) истраживаног подручја. Помоћу програмског пакета ArcGIS извршиће се анализа геоеколошких параметара. Такође, за дигиталну анализу терена користиће се већи број дигитализованих тематских карата, те аеро-фото и сателитских снимака. Овим ће се створити нова база података са графичким приказима морфометријских и осталих физичкогеографских параметара. Добијени резултати вредновања ће се искористити за лоцирање (картирање) најпогоднијих простора за поједине привредне делатности на основу прегледних картографско-графичких прилога.
- Картографски метод – ослања се на чињеницу да је визуелни облик општења једнако добар, а у неким случајевима и бољи од аудитивног. Овај метод представља почетни, али и завршни део сваког географског рада. У аналитичком делу рада овим поступцима добиће се нумерички, односно морфометријски подаци који су од значаја за проучавању појаву, засновани на анализи топографских карата. У синтезном делу рада поступцима тематске картографије, у виду специјалних карата, графички ће се представити добијени резултати, чиме ће се најбоље уочити просторна дистрибуција. Резултат тога биће израда карата могуће намене простора Паљанске котлине и Равне планине.
- Метод моделовања – један од најмлађих метода савремене науке. Ослања се на метод аналогije.
- Неопходна су и прикупљања података са терена, те непосредна истраживања и запажања, као и сарадња са одговарајућим стручним службама. Део података биће преузет и са одговарајућих интернет сајтова.

6. ГЕНЕРАЛНА СТРУКТУРА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. Увод

- 1.1. Дефинисање предмета истраживања
- 1.2. Циљеви и задаци истраживања
- 1.3. Детерминација територијалног оквира истраживања

2. Преглед досадашњих истраживања

3. Методологија истраживања

- 3.1. Теоријско-методолошке концепције геоеколошких истраживања
- 3.2. Методолошки поступци у свету
- 3.3. Методолошки поступци на нашим просторима
- 3.4. Примењена методологија у раду

4. Географски положај и границе истраживаног простора

5. Анализа природних потенцијала Равне планине и Паљанске котлине

- 5.1. Анализа геолошке подлоге
- 5.2. Анализа геоморфолошких карактеристика
 - 5.2.1. Морфометријске карактеристике
 - 5.2.1.1. Нагиби падина
 - 5.2.1.2. Експозиције терена
 - 5.2.1.3. Енергија рељефа
 - 5.2.1.4. Хипсометрија терена

- 5.2.1.5. Амплитуде рељефа и хоризонтална рашчлањеност
- 5.2.2. Морфоструктурне карактеристике
- 5.2.3. Геоморфолошки процеси и облици
 - 5.2.3.1. Плувијални процеси и облици
 - 5.2.3.2. Гравитациони процеси и облици
 - 5.2.3.3. Флувијални процеси и облици
 - 5.2.3.4. Карстни процеси и облици
- 5.3. Анализа климатских карактеристика
 - 5.3.1. Температура
 - 5.3.2. Падавине
 - 5.3.3. Ветрови
- 5.4. Анализа водних својстава
 - 5.4.1. Хидрогеолошка основа
 - 5.4.2. Подземне воде
 - 5.4.3. Површински токови
- 5.5. Анализа педолошког покривача
 - 5.5.1. Квалитет земљишта
- 5.6. Анализа биогеографских карактеристика
 - 5.6.1. Ниско растиње
 - 5.6.2. Шумски фонд
 - 5.6.3. Фонд дивљачи
 - 5.6.4. Рибљи фонд
- 5.7. Анализа угрожености простора геохазардима
- 6. Примена ГИС технологија у процесу геоеколошке евалуације
 - 6.1. ГИС – основне карактеристике и процеси рада
 - 6.2. Теледетекција као импут за ГИС технологије
 - 6.3. Карте као импут и аутпут у ГИС технологијама
 - 6.4. Базе података по наведеној тематици
 - 6.5. Линковање база података и графике
 - 6.6. Примена ГИС технологије у процесу бонитирања
- 7. Геоеколошка евалуација природних потенцијала Равне планине и Паљанске котлине
 - 7.1. Функционална евалуација природних потенцијала
 - 7.1.1. Евалуација за потребе пољопривредне производње и сточарства
 - 7.1.2. Евалуација за потребе шумарства
 - 7.1.3. Вредновање у функцији зимских спортова и туризма
 - 7.1.4. Вредновање у функцији рекреативног и здравственог туризма
 - 7.1.5. Оцена могућности инфраструктурног повезивања
 - 7.1.6. Евалуација за потребе комуналне привреде
 - 7.2. Генерална евалуација природних потенцијала
 - 7.2.1. Детерминација рангова приоритета
 - 7.2.2. Презентовање резултата применом ГИС технологије
 - 7.2.3. Подршка просторном планирању и заштити геопростора тј. одрживом развоју
- 8. Закључак
- 9. Литература

7. НАУЧНА ОПРАВДАНОСТ И ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Ова докторска дисертација требало би да допринесе унапређењу физичкогеографских и геоеколошких истраживања кроз примену нових, интегрисаних и унапређених метода бонитације. Научна оправданост овог истраживања темељи се на чињеници да не постоје комплексна теоријска разматрања на ову и сличне теме на простору Републике Српске. Самим тим појава геоеколошке евалуације је релативно нова на простору Републике Српске и БиХ те

самим тим не постоје претходна егзактна проучавања као ни систематска истраживања. У том смислу предложена дисертација даје нов приступ геоеколошким истраживањима природних потенцијала на простору БиХ а и шире. Ово истраживање би требало да допринесе научном осветљавању овог питања, у правцу постављања адекватније пројекције модела оцене валидности геоеколошких елемената истраживаног простора, а уз њих и анализе осталих геоеколошких карактеристика (антропогени комплекс) у циљу систематског научно заснованог планирања.

Дефинисани циљеви истраживања подразумевају нов приступ анализи геоеколошких елемената, у скопу којих се посебно назначавашу геоморфолошке, климатске, хидрографске, педолошке и биоегеографске карактеристике, у функцији еколошког и економског одрживог развоја брдско-планинских подручја. Допринос и значај оваквог истраживања огледа се у комплексној анализи веза и каузалних односа различитих елемената географске средине који се преплићу и делују један на други, а све у циљу добијања и формулисања што прецизније и објективније методологије вредновања. Као крајњи резултат истраживања добиће се релевантни показатељи нивоа утицаја геоеколошких показатеља на привредни развој и биће дата оцена система. Резултати би требало да покажу који су доминантни физичкогеографски фактори који у већој мери утичу (позитивно или негативно) на одређену друштвену активност, посматрано са становишта одрживог развоја.

Генерално, може се закључити да су природни потенцијали истраживаног геопростора слабо истражени и гурнути у други план, те да се у стручним релацијама запостављају процесни елементи који доводе до мењања утицаја. Управо, друштвени смисао овог истраживања јесте у чињеници да је однос развоја према природним факторима од пресудног значаја и за човека. Ако тај однос није позитиван код већег дела популације, успешан развој није могућ нити је могуће очување егзистенције човека.

Тематика рада упућује на то да рад може пронаћи примену у савременој пракси планирања одрживог развоја брдско-планинских геосистема. Научни резултати путем научне анализе проблема и објективне квантификације геоеколошких елемената би у првом реду требало да покажу које су то погодности, односно ограничења коришћења простора за одређену друштвену активност. Допринос рада огледа се и у могућности непосредне практичне примене резултата истраживања у свим областима људске делатности где је еколошко сазнање један од битних домена истраживања. Посебан допринос рада могуће је сагледати и са аспекта примене у креирању програмских активности појединих технолошких структура, што ће омогућити побољшање квалитета животне средине и њених ресурса, те унапредити привредни и економски развој истраживаног простора на принципима одрживог развоја. Крајњи резултат овога рада представљаће научно истраживачку основу за даља истраживања у овим и сличним областима. Његова примењивост је нарочито изражена у планирању, програмирању и пројектовању развоја, нарочито у просторним плановима (ПП) и просторним плановима посебне намене (ПППН).

Очекивани научни и стручни допринос према дефинисаним циљевима истраживања требало би да резултирају одговарајућим друштвеним доприносом. Генерално се може закључити да је проблематика ове дисертације у Републици Српској и БиХ релативно запостављена и да се коришћење простора и потенцијала врши на бази субјективних осећаја а не на бази квантитативних показатеља вредности потенцијала. Добром квантификацијом и евалуацијом би се обезбедило пре свега објективно вредновање простора и његових својстава, а тиме и ефикасније коришћење.

Ова врста истраживања има фундаментални и апликативни значај. Примена ГИС технологија (укључујући географске информационе системе и адекватну рачунарску технологију) омогућава формирање бројних база података, што је од значаја када је у питању просторна и временска променљивост бројних физичко-географских параметара. Апликативни значај се између осталог огледа и у ширењу научних информација и едукацији о геопростору који је још увек релативно слабо обрађен.

Допринос ове дисертације огледа се и у могућности непосредне практичне примене резултата истраживања у оним областима људске делатности где је еколошко образовање један од битних домена истраживања. Посебан допринос дисертације могуће је сагледати и са аспекта примене у креирању програмских активности појединих структура друштва. Крајњи резултат

овога рада представљаће научно истраживачку основу за даља истраживања у овим и сличним областима.

8. НАУЧНА ПОДОБНОСТ И ОСПОСОБЉЕНОСТ КАНДИДАТА

Мр Јелена Голијанин, по свом досадашњем интересовању и постигнутим резултатима, показује склоност ка истраживању природних компоненти (појава и процеса) геопростора, геоекологији и сродним дисциплинама у оквиру наука о животној средини. Учествовала је на више научних скупова са саопштењима и постерима, а има објављених 14 научних и стручних радова и 3 научно популарна саопштења. Учествовала је у два међународна пројекта у области одрживог развоја, анализи и вредновања простора. Наведене чињенице је препоручују као кандидата оспособљеног да одговори постављеним циљевима и уради научно вредан рад из проблематике физичке географије и геоекологије, а уз примену савремених метода и техника истраживања и евалуације природних абиотичких фактора. Кандидаткиња мр Јелена Голијанин је највећи део свог досадашњег рада базирала на истраживању метода и принципа научно-истраживачког рада у области појава и процеса физичке географије и геоеколошке евалуације природних потенцијала животне средине, подизању еколошке свести и афирмацији принципа одрживог развоја, па је сврсисходно њено опредељење да досадашњи рад употпуни докторском дисертацијом на контакту наведених сродних научних дисциплина и ужих научних области. Кандидаткињи се управо кроз израду докторске дисертације пружа прилика да теоријски конципира, а практично на овом сложеном модел систему провери и предложи нове поступке геоеколошке евалуације простора. Значајан допринос се огледа у анализи постојећих, њиховом методолошком прилагођавању и истраживању нових метода, а све у функцији примене географских информационих система и даљинске детекције

9. ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

Узимајући у обзир презентиране чињенице о проблему, предмету и простору истраживања, циљу и задацима докторске дисертације, полазним хипотезама, теоријско-методолошком концепту, тематској структури, научној заснованости садржаја, очекиваним резултатима и апликативној димензији пријављене докторске дисертације **Геоеколошка евалуација природних потенцијала Равне планине и Паљанске котлине у функцији одрживог развоја**, кандидаткиње **Мр Јелене Голијанин** (рођ. Живковић), вишег асистента на Филозофском факултету Универзитета у Источном Сарајеву, Комисија закључује:

1. докторска дисертација је конципирана у складу са актуелним, комплексним, научно захтевним и још увек недовољно познатим истраживањима евалуације природних потенцијала у функцији одрживог развоја;

2. тематика докторске дисертације има растући научни и друштвени значај и по својој суштини, представља једну од актуелнијих савремених фундаменталних и примењених геопросторних истраживања;

3. реализацијом предложене теме формираће се завидан фонд научно релевантних и прецизно формулисаних знања дефицитарних у истраживању метода и поступака евалуације и валоризације природних потенцијала у функцији одрживог развоја, посебно у геоеколошки диференцираним условима – еколошки осетљив простор Равне планине и трансформисане природе Паљанске котлине;

4. предложена тема докторске дисертације има вишеструк научни значај, а примењива је и у различитим подручјима друштвене праксе, нарочито у области утемељења еколошко-економских (еко-еко) принципа рационалне валоризације природних потенцијала као основе одрживог развоја. Ефекти се протежу и на друге комплементарне сфере друштвене праксе као што су: заштита животне средине, популациона и социо-економска ревитализација простора, просторно планирање и слично;

5. Тема докторске дисертације показује континуитет кандидаткиње у научном и стручном раду. Магистрирала је на тему „Морфографске карактеристике терена Јахорине у функцији одрживог развоја“, а објавила је и 14 радова из проблематике физичке географије, геоекологије,

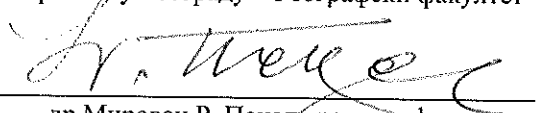
одрживог развоја и животне средине. У досадашњем раду је показала да познаје и успешно примењује квантитативне методе геоеколошке евалуације потенцијала у функцији одрживог развоја.

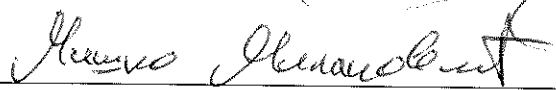
Имајући у виду поменуте чињенице, Комисија предлаже Наставно-научном већу Географског факултета Универзитета у Београду да кандидаткињи мр Јелени Голијанин омогући израду докторске дисертације под насловом **Геоеколошка евалуација природних потенцијала Равне планине и Паљанске котлине у функцији одрживог развоја** јер су се за то стекли сви потребни услови предвиђени Законом о високом школству Републике Србије и Статутом Универзитета у Београду - Географског факултета и да се за чланове комисије у току израде докторске дисертације именују: др Мирољуб А. Милинчић, ванр. проф. Универзитета у Београду – Географског факултета, др Миrowан Р. Пецељ, ред. проф. Универзитета у Београду – Географског факултета, др Мишко Милановић, доцент Универзитета у Београду – Географског факултета и др Горан Трбић, ванр. проф. ПМФ у Бањалуци. Комисија предлаже да ментор кандидату током израде докторске дисертације буде др Мирољуб А. Милинчић, ванр. проф. Универзитета у Београду – Географског факултета.

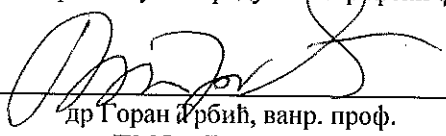
У Београду
12.03.2012. године

Комисија:

др Мирољуб А. Милинчић, ванр. проф.
Универзитет у Београду – Географски факултет

др Миrowан Р. Пецељ, ред. проф.
Универзитет у Београду – Географски факултет

др Мишко Милановић, доцент
Универзитет у Београду – Географски факултет

др Горан Трбић, ванр. проф.
ПМФ у Бањалуци